

İTERDİSİPLİNAR VƏ MULTİDİSİPLİNAR ƏLAQƏ

İntermediallıq anlayışı və onun müasir humanitar elmi düşüncədə yeri

Mətanət Vahidova

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: vahidovametanet@gmail.com

Annotasiya. Yeni dövrün geniş yayılmış tendensiyalarından biri – bütün sənət növlərinin söz sənətinin analoqu olaraq dəyərləndirilməsi, sənətlər sistemində onun ən əhəmiyyətli rola malik olmasıdır. İntermediallıq – bədii obrazlar və üslubi fəndlərin qarşılıqlı münasibətləri vasitəsilə ərşəyə gələn mədəniyyətlərin dialoqunun xüsusi formasıdır: bədii əsərdə incəsənətin müxtəlif sahələrinin ədəbi kodları ilə qarşılıqlı əlaqəyə əsaslanan mətndaxili əlaqələrin xüsusi tipidir; ədəbiyyatın müxtəlif elm və sənət növləri ilə əlaqələrini öyrənən bir sahədir; mədəniyyətlər sistemində ədəbi məkan yaradılmasıdır.

Mütəxəssislərin qənaətinə görə, intermedial əlaqə və proseslərin dərkə dünya yaradıcı prosesinin dərinə mahiyyətinə varə bilmək üçün lazımlı, hətta vacib məsələdir. Ən qədim - ilkin intermedial əlaqələr ədəbiyyat və musiqi, mifologiya və heykəltarəşlıq, mifologiya və rəsm sənəti arasında formalaşmış. Daha sonralar isə teatr-rəsm, musiqi-rəqs, musiqi-teatr və s. kimi əlaqələr möhkəmlənməyə başlayıb.

İntermediallıq yazı prosesində mətnə çevrilən hər bir sənət sahəsini qapsayan bir fenomendir. Sənətlərin sintezi biri digərini tamamlamaq, haqqında daha geniş məlumata malik olmaqda yardımçı funksiya daşdığı halda, intermediallığın əsasında mətn poetikasının zənginləşməsi prinsipi dayanır.

Açar sözlər: ədəbiyyat, intermediallıq, komparativistika, musiqi, ekfrasis

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 22.04.2022; qəbul edilib – 02.05.2022

The concept of intermediality and its place in modern humanitarian scientific thought

Matanat Vahidova

Doctor of Philosophy in Philology

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi. Azerbaijan.

E-mail: vahidovametanet@gmail.com

Abstract. One of the widespread trends of the new era is the appreciation of the word art of all types of art as an analogue of art, its most important role in the art system. The synthesis of the arts changes as it develops led to the enrichment of intermedial relationships. Intermediality – a special form of dialogue of cultures created through the interaction of artistic images and stylistic tricks; a special type of intra-textual relations based on interaction with literary codes of different fields of art in a work of art; and the creation of a literary space in the system of cultures.

According to experts, the understanding of intermedial communication and processes is necessary, even important, to reach the deep essence of the creative process in the world.

The oldest initial intermedial relations were formed between literature and music, mythology and sculpture, mythology and art. Later, theater-painting, music-dance, music-theater and other relations began to strengthen.

Intermediality is a phenomenon that encompasses every field of art that is transformed into text in the writing process. While the synthesis of arts has the function of complementing each other, while having an auxiliary function in having more information, intermediality bases on the principle of enrichment of text poetics.

Keywords: literature, intermedialism, comparative studies, music, ekfrasis

Article history: received – 22.04.2022; accepted – 02.05.2022

Giriş / Introduction

Yeni dövrün geniş yayılmış tendensiyalarından biri – bütün sənət növlərinin söz sənətinin analoqu olaraq dəyərləndirilməsi, sənətlər sistemində onun ən əhəmiyyətli rola malik olmasıdır. Hətta daha irəli gedərək, bütün sənət növlərini “metafizik morfolojiya” kimi qəbullanma da xarakterikdir: sözü fonetik formadan dəyişməyə məruz qoyan yazı ədəbiyyatın sənətlər sistemindəki yerini “ədəbiyyat və incəsənət” bölgüsü şəklində müəyyənləşdirdi. Düşüncənin adekvat forması olan ədəbiyyat bütün digər sənət növlərinə təsir etməyə başladı.

Əsas hissə / Main Part

Hegelin sözlərilə ifadə etsək, sənət – mütləq ruhun özünü aşmaq üçün ilk formasıdır. Qədimdə dünyanın dərk olunması formaları sinkretizmə əsaslanırdı, sənət növləri arasında dəqiq sərhədlər mövcud deyildi. Zamanla sənət sahələrinin ayrılmasına ehtiyac yarandı. İncəsənətin təsnifatını aparmaq ideyası Hegelə məxsusdur. 1818-1829-cu illər arasında bu məsələ ilə ciddi məşğul olan filosof “ifadəli ekspressivlikdən maddi gerçəkliyə” ideyasına əsaslanaraq incəsənət növlərini bu şəkildə təsnif edir: 1. memarlıq; 2. heykəltaraşlıq; 3. rəsm; 4. musiqi; 5. poeziya / ədəbiyyat.

Lakin bu, XIX əsrin əvvəllərinə aid bölgü idi. Ötən əsrdə sənətin digər növlərinin meydana gəlməsi ilə təsnifatdan kənar qalan teatr sənəti də əlavə edilməklə, bölgü bu şəkildə davam etdirildi: 6. səhnə sənəti (teatr, sirk, pantomim, rəqs); 7. kino. Davamında isə 8-ci yerdə radio, televiziya və fotoqrafiya, 9-cu yerdə komikslər qərar tutur.

İntermedial əlaqələr: Sənətlərin sintezi inkişaf etdikcə dəyişərək intermedial münasibətlərin zənginləşməsinə səbəb olmuşdur. İntermediallıq müasir dünyada insanı, cəmiyyət və mədəniyyəti öyrənən tədqiqatçıların diqqət mərkəzindədir. Sənətlərin qarşılıqlı əlaqəsini araşdıran Henri Vyolfli və Oskar Valtselin elmi araşdırmaları ilə diqqətləri üzərinə çəkən intermediallıq müstəqil tədqiqat sahəsi kimi komparativistikanın kontekstində meydana gəlib.

Sənət növlərinin təsnifləndirilməsi zahir, formal əlamətlərə, ərsəyə gəlmiş materiala əsasən aparılır. Alman yazarı və filosofu H.Lessinq isə sənətlərin bölgüsündə zaman-məkan prinsipinə əsaslanmağı doğru sayırdı və bu bölgüdə mütləq sərhədlər olmadığını vurğulayırdı. Məsələn, rəsm sənətini məkanda, ədəbiyyatı isə zamanda yaranan sənət növü hesab etsə də, aralarında keçilməz sədlər çəkməyin də əleyhinə idi.

İncəsənət – maddiləşmiş arzular, xəyallar, yuxular vasitəsilə dünyanı və özünü dərk etmək cəhdidir. Gerçəkliyin interpretasiyasında hər bir sənət növü özünəməxsus estetik potensiala malikdir. “İncəsənət necə danışır?” məqaləsində Y.Lotman deyir: “Rəsm kətanlarından, teatr səhnələrindən, kinematograf ekranlarından və kitab səhifələrindən incəsənət bizimlə danışır. Qulaqlarımızı açıb onun dilini başa düşməyə çalışaq” [4, s.106].

Simvolları insanın koqnitiv yaradıcılığının əsas elementlərindən biri hesab edən Syuzan Langer “Philosophy in a New Key” əsərində yazır ki, insan beyni daim təəssüratları simvollarla çevirmə prosesi ilə məşğuldur. Onun fikrincə, insan ağı müxtəlif üsullarla musiqi, poeziya, rəsm və digər sənət sahələrində hiss və düşüncələri simvolik şəkildə ifadə edir [3]. Beləliklə, ədəbi yaradıcılıqda təcrübənin simvola çevrilməsi prosesi incəsənətin digər formaları üçün də keçərlidir sayılır.

İstənilən sənət növü “çoxdilli”dir; ədəbiyyat musiqinin dili ilə danışır, yaxud musiqi rəsmi dili ilə və s. Mütəxəssislərin qənaətinə görə, intermedial əlaqə və proseslərin dərki dünya yaradıcı prosesinin dərinə mahiyyətinə varma bilmək üçün lazımlı, hətta vacib məsələdir. Ən qədim – ilkin intermedial əlaqələr ədəbiyyat və musiqi, mifologiya və heykəltaraşlıq, mifologiya və rəsm sənəti arasında formalaşmışdır. Daha sonralar isə teatr-rəsm, musiqi-rəqs, musiqi-teatr və s. kimi əlaqələr möhkəmlənməyə başlayıb.

İnsan dünyanı söz, səs, rəng, hərəkət, düşüncə və hisslər vasitəsilə qavrayır və vasitələr eyni olanda belə, qavrayışlar müxtəlif, fərdi olur. Fərqlərin fərqli yanaşması, qavrayışı nəticə etibarilə, ümumi dünyagörüşün formalaşmasına səbəb olur. Beləliklə, hər bir sənət özünəməxsus vasitəsilə dünyanın rəsmiini çəkir: ədəbiyyat sözlə, musiqi səs, rəsm rənglə... Lakin hər bir sənət növü “çəkdiyi rəsmiini” tamamlanması üçün digər sənət növünün köməyinə əl atır, dialoqa girir. Müxtəlif sənət sahələri əlaqəyə girərək mədəniyyətin metaməkanını yaradır, universal dil vasitəsilə təqdim olunmağa can atır.

Sənətşünas İ.İoffe hesab edirdi ki, sənətlərin müxtəlif sahələrə ayrılması onların öz mahiyyətindən deyil, sosial-tarixi zərurətdən doğub. Morfoloji palitrının iki parlaq rəngi olan ədəbiyyat və musiqi sinkretizmdən konseptual sintezə qədər uzun yol keçmiş sənət növləridir. Genetik olaraq, söz və musiqi sənəti bir-biri ilə bağlıdır: ilkin formada səs kimi mövcud olan söz sonradan yazıya çevrilib. Bu iki sənətin əlaqələrindən bəhs edərkən musiqiyə ədəbi gözlə dəyər vermək və ədəbi əsəri musiqi qulağıyla dinləmək vacib sayılır. Ədəbiyyat və musiqinin qarşılıqlı əlaqəsi əsasən iki şəkildə təzahür edir: 1.sintez yolu ilə 2.intermediallıq vasitəsilə. Qarşılıqlı əlaqənin bu iki növünü digər sənət növlərinə də aid etmək mümkündür.

Formalistlər müxtəlif janrları bir kənara qoyub ümumi şəkildə “ədəbiyyat musiqinin harasındadır?” sualını verir, musiqinin ədəbiyyatdan fərqli olaraq dil olmadığını və buna görə də müqayisəyə gətirilməsini belə, absurd sayır. Digər qisim isə musiqidəki emosiyalarla ədəbiyyat dilinin birlikdə semantik qüvvə meydana gətirdiklərini hesab edir. Musiqi sözdə düşüncələrin formalaşmasıdırsa, söz musiqidə emosiya və hisslərin ən yüksək həddinə çata bilməsidir.

İncəsənət sahələri arasında kino sənətini ən gənc hesab etmək olar və özündən öncəki sənət növlərilə bu və ya digər dərəcədə əlaqədədir, amma ən çox ədəbiyyatla əlaqəsinin olduğu deyilir. Ədəbiyyat – təxəyyül gücünə başdan yaradılan, kino isə dolayısı ilə – var olan mətni, ssenarini şəkilləndirən sənət növüdür.

Müxtəlif epoxalar bu və ya digər sənət növünün hamiliyində keçir. Antik dövrdə memarlıq və heykəltaraşlıq çiçəklənirdisə, İntibah dövründə təsviri sənətin təntənəsinə şahid oluruq. Sonrakı əsrlərdə uzun müddət əsas yeri ədəbiyyata ayıran sənət növləri çağdaş dövrdə həmin yeri elm və texnikanın inkişafı səbəbilə daha çox kinoya verir. Texniki ixtira kimi kino insanlığın həyatına XIX əsrin qurtaracağında girdi və qısa zaman ərzində çoxəsrlik tarixə malik digər sənət növləri ilə bərabərhüquqlu yer tutmaqla kifayətlənməyib, hətta onları sıxışdırdı. Kinonu “görünən ədəbiyyat” hesab edənlər də var, ikisi arasında heç bir əlaqə görməyib təsviri sənətə aid edənlər də, “danışan, hərəkət edən rəssamlıq” adlandıranlar da.

Ədəbiyyatla kinonun qarşılıqlı əlaqələri, təsiri haqqında danışarkən nəzərə almaq lazımdır ki, istənilən iki sahə arasındakı əlaqə düzxətli, bircinsli olmur. Mütaliə zamanı hər bir təsvir öncə beynimizin süzgəcindən keçir, orada rənglənir, hisslərlə zənginləşir, sonra gözümüzün önündə canlanır və s. Bütün bunlar bir anda da olsa, bu mərhələlərdən keçir. Vizual sənət olan kino isə bu görüntünü birbaşa qarşımızda sərgiləyir, səsi bizə duyurur. Ədəbiyyat və kino qarşılaşdırılmasında birincinin xeyrinə arqumentlər gətirənlər fikirlərini daha çox belə əsaslandırırırlar ki, ədəbiyyat düşüncə və xəyal üçün həmişə gen-bol yer qoyur, kino isə təsviri dəqiqliklə verir və təxəyyülü azca da olsa, iş salmaq imkanı yaratmır. Ədəbiyyatda sözlər vasitəsilə təqdim olunan alternativ dünya

təsəvvür gücünə “reallaşır”. A.Tarkovski “Möhürlənmiş zaman” əsəsində kinonun yaranması ilə yeni estetik prinsipin meydana gəldiyini vurğulayır: “...tarixdə ilk dəfə insan zamanı möhürləmək imkanı tapdı” [5]. Dahi rejissor bu zamanın axınına ekranda canlandırmağın, ona təkrar-təkrar qayıtmanın mümkünlüyünü qeyd edir.

İntermediallıq yazı prosesində mətnə çevrilən hər bir sənət sahəsini qapsayan bir fenomen-dir: boya vasitəsilə çəkilən rəsm olsun, yaxud fotoaparata çəkilmiş foto, hər hansı bir musiqi və s. nəticə etibarilə, mətnləşə bilirsə, yazının zonasına daxil olub onun funksiyalarının həyata keçirilməsinə səbəb olursa, demək, verbal sənətlə istənilən digər sənət, yaxud elm sahəsi arasındakı əlaqə intermediallığın predmetinə çevrilə bilər.

Sənətlərin sintezi biri digərini tamamlamaq, haqqında daha geniş məlumatla malik olmaqda yardımçı funksiya daşdığı halda, intermediallığın əsasında mətn poetikasının zənginləşməsi prinsipi dayanır. Vizual və verbal sənət sintezinin ən geniş yayılmış növlərindən olan ekfrasis (geniş mənada, əllə yaradılan sənət növünün sözlə rəsmi) – təsviri sənətin bədii ədəbiyyatla intermedial əlaqəsidir.

Dar mənada ekfrasis – vəzifəsi narrativi tamamlamaq, bəzən isə ona qarşı durmaq olan anti-narrativ üsuldur. İntermediallığın tədqiqatçıları ədəbiyyat və plastik sənətlər arasında əsasən 3 əlaqə tipinin mövcudluğunu qeyd edirlər: kombinasiya, inteqrasiya və ekfrasisin ən çox aid olduğu transformasiya. Ekfrasisi yalnız təsviri sənət kodunun ədəbiyyata köçürülməsi kimi qəbul etmək yanlışdır, bu iki sənət sahəsi arasındakı əlaqələrin miqyası çoxtərəflidir və çözülməsi oxucudan hər iki sənətin ən azı, simvolik, semiotik sahəsinə bələdlik tələb edir.

Antik zamanlardan incəsənətin sözlə ifadəsinin metaforik forması olaraq mətnə daxil olan ekfrasis əksər hallarda ədəbi mətndəki podtekstin ifadəsinə yönəlik təzahür edir. Ekfrasis tətbiq olunduğu miqyasa görə tam, məhdud və sıfır dərəcəli olaraq dəyərləndirilə bilər. Yalnız rənglər vasitəsilə mətnə daxil olduqda isə ekfrasis təsviri sənətə bilavasitə bağlanmasa da, ona göndərmələr edir.

Ədəbiyyat və fotoqrafiya əlaqəsinin ekfrasisə aid olunması, intermediallığın predmetinə çevrilməsi bəzi mütəxəssislər arasında mübahisə mövzudur. Lakin nəzərə alsaq ki, ekfrasisin obyektə verballıq qazanmış vizual təsvirdir və fotoqrafiya təsviri sənətin və ədəbiyyatın mimetik xüsusiyyətlərini qabardır, onun ekfrasisə aidiyyəti sual doğurmamalıdır. Fotoqrafiyanın ədəbiyyatla əlaqəsi müxtəlif üsullarla gerçəkləşə bilər. Əsasən, ya fotosəkil bədii mətni tamamlamaq, ifadəsini qüvvətləndirmək məqsədilə əsəri illüstrasiya şəklində müşayiət edir, ya da fotonun sözlə təsviri mətnə daxil edilərək bəzən hətta təhkiyənin əsas leytmotivini təşkil edir.

S.Zontaq bu iki sahənin əlaqəsi haqqındakı müsahibəsində qətiyyətlə fotoqrafiyanın dünyaya münasibətinin yazarın görmə biçimi ilə rəqabət halında olduğunu düşündüyünü deyir. Bunu yazarların daha çox sual qoyması, ən konkret bilgini belə, şübhə altına ala bilməsi, fotoqrafiyanın isə hər şeyi gördüyü kimi möhürləməsi ilə bağlayır.

Rolan Bart bu sənətin ən gizlin qatlarına enməyə sövq edən “Camera Lucida” adlı əsərini, demək olar ki, xalis subyektiv mövqe üzərində qurur; fotoqrafiyanı faktiki olaraq ifadə etdiyi mənadan ayırır: “Nəyi təsvir etməsindən, hansı üsulla ifadə olunmasından asılı olmayaraq, fotonun özü heç vaxt görünmür, daha dəqiq, baxılan o deyil” [2, s.33]. Bartın tədqiqatından belə qənaətə gəlik ki, fotoqrafiyanın qavranılmasının ilk baxışda diqqəti cəlb edən başqa bir xüsusiyyəti də var: o, passiv obyekt yox, aktiv subyektin keyfiyyətlərini nümayiş etdirərək izləyici (Barta görə, Spectator) üzərinə “qəzəbli hücum”a keçir, onun həssas, duyğulu nöqtələrinə “ağrıları tərpedən” zərbələr endirir. Sadə desək, oxuduğundan nəyi anlayacağı oxucunun təfəkkürünə bağlı olduğu kimi, fotoda görə bildikləri də onun qavrayış təcrübəsindən uzağa getmir.

Gördüyü kimi, humanitar elmlərin vahidliyi Avropa mədəniyyətində çoxdan mövcud olan düşüncə tərzidir. Ədəbiyyat və iqtisadiyyatın əlaqələrinin mövcudluğu isə bunların arasında xüsusi yerə malik məsələdir. Bədii əsər özündə bu və ya digər dərəcədə dövrün ictimai-siyasi, mədəni-iqtisadi münasibətlərinin izlərini daşıyır. Ən kiçik işarə belə, həmin dövrün mənzərəsini cizməyə kömək edir. Ədəbiyyat həm də müəyyən bir zaman kəsiyində iqtisadiyyatın durumu ilə bağlı

əhatəli massivi əks etdirmək və həmin dövrdəki insanların əhvali-ruhiyyəsi haqqında geniş məlumat vermək gücündədir.

Çınla Akdere və Derya Güler Aydının zəhmətilə ərsəyə gələn “Edebiyattakı İktisat” (2014) [1] kitabında məqsəd “ədəbiyyatçının fərqli ədəbi dövrlər və növlər baxımından ortaya qoyduğu sənətsəl qurğunun iqtisadi düşüncə tarixinə qatqısının nə olduğunu” araşdırmaqdır. Ayrı-ayrı müəlliflərin məqalələrində müxtəlif dövrlərdə ərsəyə gəlmiş bədii mətnlərdən çıxış edərək iqtisadi münasibətlərin ədəbiyyata yansımaları, təsiri həll edilir. Məsələn, kapitalizmlə sosializmin gətirdiyi iqtisadi münasibətlər çox fərqlidir və bunlar sosializm quruluşunda bərabərliyin azadlığı, kapitalist sistemində isə azadlığın bərabərliyi yox etməsi; mərkəzi planlaşdırma, ağır sənaye həmləsi və inkişaf, dövlət nəzarəti yolu ilə şəxsi həyata müdaxilə, diktatura kimi məsələlər nəzərə alınaraq təhlil edilir. Bu araşdırmaların heç də hamısının qayəsi ədəbiyyatın içində iqtisadiyyatı aramaq deyil, iki fərqli sahənin ətraf aləmin gerçəkliyini təmsil edərkən istifadə olunan üsullarının qarşılaşdırılmasıdır.

İqtisadi münasibətlərin ədəbiyyata təsiri kimi əks təsir də mövcuddur və bunu daha çox ədəbiyyat və reklam, ədəbiyyat və turizm haqqındakı mövzularda daha geniş şəkildə izləmək mümkündür. Əgər ədəbiyyatdakı iqtisad daha çox bədii mətn və onun içərisində yer alan iqtisadi metaforalar zəminində öyrənilirsə, ədəbi iqtisad ədəbiyyatətrafi məsələləri müzakirəyə çıxarır.

Nəticə / Conclusion

İntermediallıq – bədii obrazlar və üslubi fəndlərin qarşılıqlı münasibətləri vasitəsilə ərsəyə gələn mədəniyyətlərin dialoqunun xüsusi formasıdır. Dar mənada intermediallıq – bədii əsərdə incəsənətin müxtəlif sahələrinin ədəbi kodları ilə qarşılıqlı əlaqəyə əsaslanan mətdaxili əlaqələrin xüsusi tipidir. Nisbətən geniş mənada isə mədəniyyətlər sistemində ədəbi məkan yaradılmasıdır. Lap sadə şəkildə ifadə etsək, bunu bütün incəsənət sahələrinin içində ədəbiyyatı aramaq və tapmaq hesab edə bilərik. Oudur ki, bütün yuxarıda qeyd edilənlərlə yanaşı, intermediallıq ədəbiyyatın müxtəlif elm və sənət növləri, o cümlədən fəlsəfə, psixologiya, idman, moda, reklam və onlarla digər sahələrlə əlaqələrini öyrənən bir sahədir.

Ədəbiyyat / References

1. Akdere Çınla (Der.), Güler Aydın Derya. Edebiyattakı İktisat. İstanbul: İletişim Yayınları, 2014.
2. Барт Р. Camera lucida / пер., коммент. и послесловие М. К. Рыклина. М.: Ad Marginem, 1997.
3. Лангер Сьюзен. Философия в новом ключе: Исследование символики разума, ритуала и искусства: Пер. с англ. С.П. Евтушенко. М.: Республика, 2000.
4. Лотман Ю.М. Воспитание души (Воспоминания. Беседы. Интервью.) Санкт-Петербург: Искусство–СПБ, 2005.
5. Тарковский А. Запечатленное время.
https://royallib.com/book/tarkovskiy_andrey/zapechatlennoe_vremya.html

Понятие интермедиаальность и его место в современной гуманитарной научной мысли

Матанат Вахидова

Доктор философии по филологии

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА. Азербайджан.

E-mail: vahidovamet Janet@gmail.com

Резюме. Одна из распространенных тенденций новой эпохи - оценка всех видов искусства как аналога искусства речи, его важнейшей роли в системе искусств. Синтез искусств по мере развития изменившись стал причиной обогащения интермедиаальных связей. Интермедиаальность – это особая форма диалога культур, создаваемая взаимодействием художественных образов и стилистических приемов; особый тип межтекстовых отношений, основанный на взаимодействии литературных кодов разных областей искусства в художественном произведении; и создание литературного пространства в системе культур. По мнению специалистов, понимание интермедиаальных коммуникаций и процессов необходимо, даже важно, чтобы постичь глубинную сущность мирового творческого процесса. Исконные - первичные интермедиаальные связи сложились между литературой и музыкой, мифологией и скульптурой, мифологией и искусством. Позже начали укрепляться такие отношения, как театр-живопись, музыка-танец, музыка-театр и т.д.

Интермедиаальность - это феномен, который охватывает все области искусства, которые в процессе написания трансформируются в текст. В то время как синтез искусств несёт функцию дополнения друг друга и помощи получения больше информации друг о друге, интермедиаальность основана на принципе обогащения текстовой поэтики.

Ключевые слова: Азербайджанская литература, поэзия, жанр, традиция, новаторство, стиль, патриотизм